

SZEPESI ELLENŐR

POLITIKAI HIRLAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

LŐCSE, Kossuth-utca 17. sz. Telefon 18.
ahova a lapot érdeklő közlemények, előfizetések és hirdetések
küldendők.

Kéziratok vissza nem adatnak.

Felelős szerkesztő és
kiadótulajdonos:

Dr. LEDERER MIKSA.

Megjelenik minden vasárnap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 korona. Félévre 5 korona.

Egyes szám ára 20 fillér

A készülő adóreform.

Négy hónap mult el azóta, hogy ez a kormány a lehető legbelterjesebb munkaprogrammot hozván magával azon a sokáig emlékezetes napon kitzított pályáján megindult. Ez idő a négy hónap, ha még oly rövid is, nem tűnt el nyomtalanul, lényeges és nagy eredmények nélkül. Elég csak a különbségre mutatni, ami azelőtt volt s ami most van s figyelniünk a megváltozott hangra, amivel most már a készülő reformokat tárgyalják olyan oldalról is, hol a kétkedést természetesnek, a szuverén lenézést magától értetődőnek kellene tartanunk.

Pedig a kormány nem változott személyileg sem, célja sem, kitzított programja sem. Mi változott hát meg? Az változott csak, hogy most már látva a nemcsak programot adó, hanem a szó igaz és való értelmében dolgozó kormányt is, a legpozitívabb kétkedésnek is számolnia kellett azzal a hatalommal, ami ebben a munkában lakik. Számolni kellett azzal a tényvel, hogy ime nemcsak a hatalom lesz az övék, hanem a munka is.

S bár a törvényhozás munkája szünetel, az előkészítő, az alkotó munka szakadaflanul és lankadatlanul tart tovább. Wekerle nincsen szabadságon. Neki jutott

a munka oroszlánrésze, az ő tárcája az, melynek keretében a legnagyobb és a legsúlyosabb alkotások várják a megvalósítást. A jövő évi költségvetés, mely amint hírlik, máris befejezéshez közelg. A kiegyezési tárgyalások anyagának teljes előkészítése, mely amint tudjuk, szoros kapcsolatban van az önálló vámszerződés és a készízetések felvételének kérdésével. És most folynak a miniszterelnök kezdeményezésére és jelenlétében azok az ankétok és tanácskozások, melyeknek célja a nehéz helyzetben levő kisipar föllendítése s az új keresetforrások megújítása. S ami ezzel szervesen összefügg, az adóterhek aránylagosabb és igazságosabb elosztása. Vagyis az oly égető és oly régen sürgetett adóreform.

Nagy horderejű egytől-egyig. De talán ez a legutóbbi az, hol a legtöbb a simítani és javítani való. Ez a kérdés az, mely évtizedek óta szívósan napirenden már valósággal speciális magyar fájdalomná nőtte ki magát.

Ezt a magyar fájdalmat nem mondhatjuk alaptalannak, bár azt se lehet mondani, hogy a mi adórendszerünk rosszabb, vagy maradibb volna az európai adórendszerek nagy többségénél. Sok a lelkiismeretes és jó alkotás benne, de mégis nagyon sok nehéz, szinte megoldhatatlan kérdése van, mely komplikálja

és lényegesen megnehezíti egy igazi, minden érdeket egyenlően kielégítő adóreform készítését.

Hogy csak egyet, a legáltalánosabbat említsük: mily fontos, mily nehéz érzékenységénél fogva mennyi gondot okozó kérdés a fokozatos adókulcs, a progresszió keresztülvitele egész adórendszerünkben. Tudjuk, hogy a mi adórendszerünk a reáladók rendszere, melyben az adóalap a hozadék. És ép a hozadéki adók azok, melyeknél a progressziót a pénzügyi tudomány a legnehezebben, vagy éppen nem tartja keresztülvihetőnek. Poroszországban például a legutóbbi adóreform alkalmával ép emiatt hozták be az általános jövedelmi adót fokozatos adóskálával. Ezt Poroszország, mint tulnyomó részben iparos állam, megtehetette. Nálunk, agrár államban, szinte elháríthatatlan nehézségekbe ütközik ez s még mindig kétségbe maradna: vajjon ezzel kevesbednének-e kiáltó aránytalanságok s javulnának-e a megterhelt állapotok? Mert a jövedelmi adó nem a hozadék, hanem a beváltás alapján vettétvén ki, tág tere nyílnék a jövedelem eltitkolásának. S mivel a kis jövedelmet majdnem lehetetlen eltitkolni, a nagyokat pedig igen könnyű, természetes dolog, hogy az adóteher aránytalan százaléka súlyosodnék a kis jövedelemre, s ott volnánk, talán még ott sem, honnan

TÁRCA.

Hárman.

(H. Szederkényi Anikó, Haraszthy Lajos és Göndör Ferenc könyve. Kaposvár, 1906.)

Írta: Mohácsi Jenő.

Egy íróé és két költőé ez a könyv. Az író asszony és a két költő férfi. De csak egyikük ír verset. Hogy tehetségek ők, arra csak egy subjektív bizonyítékot. Könyvükhöz előszót írt Ady Endre, a tehetség arisztokratája, aki megveti és lesajnálja a nyomorult írőplebszet és a száználmas, fölfuvalkodottságában duplán száználmas középosztályt. Három ifju hítről ír és az első szárnyvetésről, melyre ők vetemedtek, a fiatalok, az ismeretlenek. Nekem biblia az a könyv, melyhez Ady Endre írt előszót. Bibliát magyarok.

H. Szederkényi Anikó.

Az első szó a nőé. H. Szederkényi Anikó ezuttal harmadszor lép a nyilvánosság elé. Minden évben hatalmasakat szárnyal előre. Először megmutatta (a Kaleb c. könyvében) hogy tud írni. Másodsor, a regényében (a jövő felé, 1905.) hogy tud gondolkodni. És most hogy tud elbeszélni. Irónál pedig ez a fő. Irónak lenni, több mint stílusgyakorlatokat végezni, legyenek bár a legszébbek, legpompásabbak. Irónak lenni, több

mint filozofálni tudni. Az író stílusművész és filozófus is egyuttal. De elsősorban és főképen író, akiben a külvilág léha gondolatai a logika törvényeitől eltérően folytatódhatnak és akit látásában nem korlátoznak a spektrálanalízis igazságai, H. Szederkényi Anikónál még nagy szerepet játszik ugyan a »mit« (pld. A esodatest, melynek amellet, hogy bravurosán van megírva, a tárgya is kitűnő, azonkívül Zina hadnagy is), de nagyon sok helyen kitűndököl már a »hogyan«. Mindjárt az első darab a »Levelek« ilyen. Azután a kulcs története, mely egyszerű és mégis bájos. A hontalanok c. dialójában az író mélységre törekszik, de kevesebb van benne, mint ahogy első pillanatra gondolnók. Röviden összegezve, még egy pár ilyen lépés és Szederkényi Anikó a jeles írók tartományába ér.

Haraszthy Lajos.

Representatív ma. A költő. Bámulva látjuk, hisz ez ember nagy költő. Minden erényével és hibájával egyetemben. Anyira szerény volt, hogy eddig nem tudatta velünk, mi rejlik benne és annyira elbizakodott, hogy nem tartott bennünket érdemesnek arra, hogy mámoros perceiben osztozkodjunk. Haraszthy Lajost, tudom, most még nem fogják észrevenni az irodalom snobbjai. Mert mit nálunk egy vidéki hírlapíró! Igen, ha legalább pesti volna, hencegő és im-

potens. Mert ezeké a nagyság, az elismerés: fiuk, ki a legimpotensebb köztetek?

Akik tudnánk valamit, pedig nyomorultan tönkremegyünk. A magyar sajtó falja föl a magyar irodalmat. Haraszthynek »Egy robotos dalaiból« c. verssorozata mért nem rázza fel olvasóit? Mikor Morris Rosenfeld az ő megható verseit írta, egész világ tele volt dicséretükkel; és az intellektuális ember halálos robotja nem tud bennünket megindítani? Régen nem olvastam oly megrázó verset, talán Ady Endre hazaárulásoknak bélyegzett költeményei közt egynehányat, mint Haraszthy Lajostól a grandiózus »Vajadások meddő éjjelén« címűt. Halljátok, ó egék és figyelj te föld, mert a rabszolgák rabszolgája beszél, az ólomjáromba fogott Pegasus sir:

Megesnek a termő nagy gerjedelmek,
de a Robot nem ad rá engedelmet,
hogy életemből én életet adjak
s véletlen ritkán vajudó agyammak
szülemelő méhmagzatja öltson tetet.
Magamba fojtom, amíg beletesped
és elvetélem... és meggyilkolom,
mielőtt élne. Ez átok-sorom.
A meddő tehetetlenség az átkom
s átkom reája hasztalan kiáltom.

Még egyszer mondom: ez Ady Endre, de mégis, mily más! Ez nem vezércikk, amint a m. kir. hivatalos nyomorpoéták, a Népszava költői művelik, ez költészet!

indultunk. Ez csak egy futólagos példa, csepp a tengerből. Számtalan szó fut itt össze az adóreform dolgában és milliók érdekei. Nem is csoda, ha nehéz az egyetértés, az igazságtevés. És ha ez mégis van, a fokozatos adózás elve keresztül megy egész adórendszerünkön, ez még mindig csak keret, amelyben meghuzódnak, beleilleszkednek az adónemek. Ez itt ezekben megint mennyi újból az eldöntendő kérdés. A mostani kontingentált földadó, a különösen II-ik osztályában tarthatatlan kereseti adó, az aránytalan ház- és boradó és még a többiek is mind-mind tartározásra, vagy egészben való újjáépítésre várnak.

De meglehetünk nyugodva. A kérdés most avatott kezekbe jutott. A magyar gazdasági helyzet oly ismerőjének kezébe, ki nemrég épen egy nagy és súlyos adógondján könnyített a magyar népnek. Mikor kormányra lépett, első gondolai közt volt az évek óta huzódó törvénykivüliség miatt csaknem háromszorosra felszaporított hátrálékos adóknak minél könnyebbé és elviselhetőbbé tétele. Ez irányban kiadott rendeletét mindnyájan ismerjük. S hogy okos, méltányos volt, mutatja az, hogy panasz többé nem hangzik.

S most, hogy a régen vajudó adóreform az ő keze és munkája körébe jutott, jó okunk lehet a legjobbat remélni.

TUDOMÁNY.

Adalékok a magyar gondolkodásmódhoz.

Irta: Dr. Pekár Károly.

(Folytatás.)

Régi vándorlásainkra visznek vissza erkölcs, erő, ipa, ildom, érdem szavaink, melyeket Munkácsi Bernát hun nyelvemlékeknek tart. Mind e szavak, igék nagyon jellemzőek is a hun felfogásra, életnézetre.

Ide tartoznak az „istennyila” kifejezés, a mely szintén valami mythologiai felfogásra látszik utalni, mely a napisten nyilairól szólhatott.

Itt természetesen csak egynéhány ilyen régi hagyományra mutathatunk rá. Különbö is nem sok maradt belőlük. De ez a tény is

csak szívósságukat mutatja, mert hiszen a keresztény vallás fölvétele után a keresztény papok mindent kiirtottak, ami az ősi pogány vallásra vonatkozott. Ősi pogány vallásunknak e néhány nyoma is épp a hagyomány rendkívüli szívósságáról tesz tanuságot. Szóltunk a magyarok csillagáról, ősvallásunk egyéb hagyományfoszlányairól és a régi szent fáról, a pálmáról. Ez a szent fa fennmaradt a székely kapukat díszítő „istenfá”-ban, amelyet a család védőfájának a porta, a telek szent fájának tekinthettek, ahogy ezt Huszka valószínűvé teszi. Becsmérlése, szidása tehát a szent fának, a családnak megsértése volt. Így a mai székely káromkodás: „az istenfáját!” ily értelmű volna. Ősi értelméből valami megmaradt, noha a kifejezés hitregebeli alapja egészen elmódosodott.

Sokszor ilyen egy-egy kifejezésben akadunk rá ősi mythologiánk egyes emlékeire. Ilyen kifejezés, „az istenfát” káromkodáshoz hasonló: „az iz egyen meg!” A finnben „Hiz” ördögöt jelent. Talán régi mythologiai alak van tehát itt dolgunk, melyből csak a szó maradt meg, de értelme elveszett. Munkácsi ugyan árja kölcsönvételnek, még pedig perzsának tartja, de akkor is régi hazájából hozta ide a magyar.

Hasonló kifejezés a „hadak útja”, amely a szép tiszta éjszakákon fejük fölött tündöklő tejtutnak ősi elnevezése s a hagyomány állítólag az elköltözött régi hősök mennyei vándorlását köti hozzá. Érdekes a se hire, se hamva kifejezés, mely Vámbéry szerint a holttestek elégetésének emlékét tartotta fenn.

Az örült szóban pedig a török öür-ül, magyarul ör-ül maradt volna fenn, mely ige a samán dervis lelkesültségében táncoló forgását, keringését jelölte, mignem önkivületi állapotba jutott. Az öür ugyanis keringőt, kerülőt jelentett. Innen a magyar ör, aki körüljárja a tábor.

Még érdekesebb bálvány szavunk, mely eredetileg hőst jelentett: palvan a perzsa pahliván-ból (oldalvédő eredetileg) s később a hősök sírjára került kőképeket jelentette az ismeretes áldozati serleget tartó alakokkal.

Az „egyház”, az „ünnep” és a „megülték” szavaknak, — amelyek eredetileg így hangozhattak: igy-ház, igy-nap, igyettek — alapszava: az „igy” is valami mythologiai jelentésű szó lehetett.

Megmaradt valami a szarvas különös tiszteletéből is. Szent állata lehetett őseinknek. A régi hindu regékben is szerepel a csodaszarvas, csakhogy többnyire a reá vadászó hős vesztét okozza, míg nálunk jóra vezérel. Így vezeti Hunort és Magort az új haza földjére, a Meó-

tisz ingoványába. A váci templom alapításakor, Márk krónikája szerint, a Géza királynak megjelenő csodaszarvas mutatja meg az építendő templom helyét.

Régi mithologiánk foszlányos emlékeiről szólva, meg kell emlékeznünk a Szent-Iván tüzeréről, amely ősi pogány szokás alig-alig maradt meg még néhány vidéken. A tűznek ez a kultusza a Napistennek szólhatott, mikor nyáron a legmagasabban jár. Ilyenkor Szent-Iván előestéjén tüzet raktak, a tüzet körül táncolták hagyományos ének kíséretében és átugrották. Ma ez a hagyomány ugyszólván kihalt.

Sok régi hagyománytörödéket találhatunk még a kuruzslásokban, varázsigékben, a különféle néphit és népszokásokban. Sajátságos, hogy a legősibb hagyományok a leghivebben maradtak vissza, főleg a halotti, a temetkezési szokásokban, amint ezt Munkácsi Bernát nálunk is igen szépen kimutatta. Sok ily hagyománytörödéket emlékeztet a vogul, osztják, cseremis népeknél találtakra, E halotti szokásokhoz ép a halál megfoghatatlan, érthetetlen volta miatt a nép bizonyos babonás félelemmel rendkívül szívósan ragaszkodik, míg például a lakodalmi szokások már nem oly változhatlanul szállnak át további nemzedékekre.

E halotti kultusszal kapcsolatos hagyományok vezérgondolata az, hogy a halottat ellenségüknek tartják, aki árthat az élőknek, akinek minden minden kívánságát meg kell tenni, akivel jó lábon kell lenni, mert különben megrontja az élőket.

Ez, mint Munkácsi kimutatta, a rokonnépeknél is megvan. Winkler ez ősi vonásból akarná magyarázni Petőfi, Jókai képzeletének egyes sajátos alkotásait, mikor a halott megbántóit nemzedékeken át üldözi, velük szemben érvényesíti jogait.

De nemcsak ősvallásunkból maradtak ily hagyományok, hanem ősi életmódunkból is, bár nagyon kevés. A pákásznak csucos nádkunyhója, mint Hermann Ottó leírja a Magyar Halászat Könyvében, közel áll a finn kótá-hoz, amely azonban fenyőrudakból készült. Hogy régen sátrak alatt élő nomád nép voltunk, annak nyoma látható talán e kifejezésben: „fölszedi a sátorfáját”, ezaz összeszedi a cókmojkját.

Folytatjuk.

Válasz.

A „Szepesi Ellenőr” 32-ik számában egy cikk jelent meg a vezetésem alatt álló intézetről. Kötelességemnek tartottam, hogy erre intézetünk érdekében válaszoljak.

Érzek egy szilaj, tüzes, fiatal lángot, amely énrtem lobog. Felém lángol a lángja s énrtem van az ereje. Mindig érzem azt a gyönyörű meletet és az örökös lázas sóvárgástól kicserepesedik a lelkem . . .

Vagy-e hát?

III.

Ha vagy, gyere. Ha nem vagy, szüless meg. Ennyi teremő hívás nem lehet terméketlen. Kihivlak, belevágylak az életbe. Beleakarlak a megvalósulásba.

Légy tehát, mert én akarlak. Én hivlak forró vágyakozással. Az én sóvárgásom nem lehet meddő. Megtermékenyíti az én vágyam a mindenség méhét és megtermesz te.

Te, a szépség. Te, akinek pusztá megsejtése minden istenességével elem varázsolja a multat.

IV.

Szürke, sápadt árnyak táncolnak körül és telehörgik a lelkemet. Kétségbeesett düh fog el. Vad félelemmel kacagni kezdek és tulkacagom a hörgésüket.

Elmult az ijedelmem is. Én is táncolni kezdek. Versenyt táncolok a szürke, sápadt árnyakkal. Én, a legszürkébb, legsápadtabb, legbetegebb árny.

V.

Azt hiszem, ma nagy dolog fog történni. Remegés fut végig mindenemen. Finom, biztató remegés.

Tán eljön, tán mégis eljön. Érzem. Sejttem. Hisz ugy várom.

Már megint ez az átkos vágyó várás. Mit akar tőlem? Miért cibál meg annyira és annyiszor?

Uj álmodás kezdődik, ezer uj kinnal tele. Az örök gychenna az. Én mindennap újra és újra elégek. És ehhez az örökös égéshez a lelkemből csiholják a tüzet.

Én az örök nagy koldus vagyok.

Haraszthy Lajos különben a méla, borongós érzések és a lány puhaság költője. Fehér költeménye a Csókhavazás, de lázas, vörös versek az ő szerelmes énekei. Főnségesen szép sorai vannak. (Sötétjén átféhlő puha vállad avatja ajkam csókja trónusául.) Ez többet ér őt más verskötetnél. Irigylendő szép versei vannak. Mindjárt a legelső. Ilyenekért megbocsátjuk szívesen azt az ekvilibrisztikát, melyet egyik költeményével elkövet. Családi versei persze gyöngébbek, inter matrimonia silent musae!

Haraszthy Lajos megérdemelte Ady előszavát.

Göndör Ferenc.

Azt hiszi magáról, hogy novellairó, pedig ő is származik az elátkozottak fajából: költő, és ha kézzel-lábbal is tiltakozik ellene, csak azért is költő!

Prózáat ír, melyben tombol az erő, őrzöng a vér. Írásaiban rügyek hasadoznak és mámorok gőzölgének. Orgiát ünnepelnek nála a színek és vibrálnak a szívérványbefestette napsugarak, Megkapja őt a szent őrzöngés és akkor adió, stilisztika legelemibb szabályai, a csinról és egyebekről: bukfcenet hánynak a szavak, táncot járnak a mondatok, botorkálnak a tautologiák és pajkosan nevetnek a stilusnak egyéb csintalanságai. De Göndör Ferencnek minden szabad. Erős és izmos, mint a görögök feliste-

nei. Mikor Göndör írásait olvasom, mindig nagy, véres húsarabokat látok, melyekkel egy óriás dobálódzik.

Göndör Ferencnek hibái vannak; a szeretlenség, vadság. Hallja maga csirkefogó, az írónak hibái ezek, de a mi vérszegény világunkban a költő legnagyobb erényei. Tehát válaszon, író akar-e lenni vagy költő?

Le akar verni argumentumokkal? Hallja, én magával nem verekszem. Elvből nem. Hanem egyszerűen ideiktatok, maga kis csacsí «Egy fiatalember följegyzései» c. prózájából egynéhány részletet, aztán szálljon perbe magamagával. Ha itt volna, karomba zárnám, kis pajtás, mert maga nagy, nagy költő.

Költemények.

I.

Zajgó hullámain a multnak én szívrepesve uszom. A testemet körülölelik a szelid, puha hullámok és régi gyönyörök zugása ringatja nagyszerű álomba a lelkemet.

Ha örömeiket akarok én, a multba kell visszatérnem. Vagy a mult tér vissza hozzám egy szépítő csókra. Ha örömeiket akarok . . .

Miért van az, hogy nekem nincs jelenem? Miért csak multam van nekem? Miért mindig csak a mult szép és a jelen sápadt, szürke?

Vajjon ha az én jelenem mult lesz, szép lesz az is?

II.

Azt se tudom voltaképen, hogy te vagy-e. Hiszen sohasem látalak Csak sejtetek, édes nagy sejtéssel.

A lőcsei m. kir. áll. felsőbb leányiskola a folyó év júniusában ünnepelte fennállásának huszonötödik évfordulóját. Ebből az alkalomból nemcsak a helybeli, hanem az országszerte ismert lapok is jóindulattal emlékeztek meg intézetünkről. Csak a Sz. E. nem vett róla tudomást, pedig talán megérdemeltük volna. Azt gondoltuk, hogy most, amikor a nevezett lap 32. számában Értesítőnk ismerteti, jóvá akarja tenni mulasztását. Nézzük, hogyan teszi „jóvá” (?)

Egy irodában vagyunk. Az ismertetés írója az íróasztal mellett ül. Előtte intézetünk értesítője. Miután a címlapot elolvasta és cikke élére írta, nagyon természetesen fordít egyet és észreveszi, hogy az Értesítő Szentistványi Dániel r. tanár cikke („Visszapillantás intézetünk huszonöt éves múltjáról”) vezeti be. De nagyon téved az ismertető, ha azt hiszi, hogy a 16 lapra terjedő visszapillantás — nem számítva a keletkezés történetét — csakis „a régi kényelmetlen épületekben való hányódásról” szól. Mindenesetre legmélyebb sajnálatunkra méltó egy olyan intézet, mely 22 hosszú éven át nem csinál mást, csak „hányódik.” Nem hiszem, hogy volna csak ember is, kit nem ragadna csodálatra, hogy a sok „hányódásban” intézetünk el nem pusztult. Pedig ha ezt az emlékezést elolvasta volna, meggyőződhetett volna arról, hogy az intézet nemcsak „hányódott” hanem szépen, sőt meglepően erősödött, fejlődött. Eme örvendetes fejlődésnek vázlatát a 12. oldalon láthatta volna, ha alkalmasint el nem lapozta volna. Mert azt mindenki megengedheti, hogy egy iskola, mely 39 tanulóval nyílt meg s melynek 25 év múltán 150 tanulója van, az az iskola csakugyan fejlődött. Hogy továbbá az iskola a magyarságnak milyen nagy szolgálatot tett, azt mindenki tudja, csak az ismertető nem. De hát minek is kell ezt neki tudnia?! Hiszen akkor nem alkothat intézetünkről olyan siralmas fogalmat, mikor pedig mindenáron csak azt akarta. Azt azonban erős célzatossága mellett is észre kellett vennie, hogy a 22 éven át tartó „hányódásnak” vége szakadt. Ugyanis „1903-ban felépült a kor igényeinek megfelelő új palota.” Ezt persze csak azért tudja, mert talán maga is látja, no meg az Értesítőben is megvan az épület homlokzatának képe és az épület tervrajza. Ugy látja, hogy „az egyes termek rendeltetéseknek, (mert hiszen minden teremnek csak „egy” rendeltetése van!) megfelelőek, kivéve a betegszobát, mely a hálótermek közvetlen közelében van, miből is (jobbán: egyszerűen . . ., amiből, vagy: ebből pedig) ragályos betegség esetén baj lehet — amint volt is már.” Erre vonatkozólag megjegyzem, hogy az internátusi betegszobák teljesen el vannak különítve a hálóteremtől, sőt mellettük külön fürdőszoba is van. Egyébiránt ebből eddig semmi baj nem volt. De én mégis javaslatot tettem egy szomszédos telek megvételére, hogy ezen a ragályos betegek részére külön pavillont építsenek.

Az ismertetés második bekezdése t. miniszteri biztosunk teljes címét közli — nyilván gunyból. A cikk írója hozzá teszi: „Ezt mondja az Értesítő az egész 22-ik oldalon ökölnyi betűkkel.” A szerző nagyon téved, ha azt hiszi, hogy ez csak a miniszteri biztos iránt való hízélgés. Mert, ha megnézi a mezőtúri, az egri, a trencsényi és más testvérintézet Értesítőjét — egyet megküldök avval a kérésrel, hogy az esetleges tévedések elkerülése végett valamivel nagyobb figyelemre méltassa, mint a miénket — akkor meggyőződhetik arról, hogy ezek még külön méltatják a miniszteri biztos működését, sőt arcképét is közlik.

A cikk írója tehát tévedett, de viszont én nem tévedek, ha azt állítom, hogy — mint az Értesítő több oldala — úgy a 22-ik is elkerülte volna figyelmét, ha nem lett volna „ökölnyi betűkkel” nyomtatva. Különben csak dobálják meg a guny sarával ennek az érdemekben megőszült férfiúnak alakját, mert hálátlan a világ. De még sem vagyok olyan rosszakarrattal a Sz. E. iránt, mint ez irántunk és fölteszem, hogy nem gunyolta volna ki, ha megnyerő egyéniségét, lankadatlan szorgalmának, buzgóságának műveit és tiszteletet követelő pályafutását ismerte volna. Mert hiszen csak megérdemli a ragaszkodásnak, a tiszteletnek ezt a szerény jelét az a férfiú, aki a felsőbb leányiskolák felvirágoztatása érdekében annyit fáradozott, hogy neve a felsőbb leányiskoláktól szinte elválaszthatatlan. Persze, hogy ezt sok ember nem tudja! Nem tudta ezt az ismertető sem, pedig — ha róla írni akar — kellett volna tudnia. Az igazságérzet és a tárgyilagosság megköveteli, hogy csak arról írjak, amit ismerek.

A tanulás eredményével a cikk írója meg van elégedve. Nagyon örülünk neki, csak arra figyelmeztetjük, hogy a tanulás eredményének meghatározásában nemcsak a megbukottak kicsiny száma, hanem a többiek előmenetelének minősége is dönt. A növendékek magaviselete is megnyerte tetszését. Ennek is örülünk. De a tetszés, a megelégedés eltűnik az arcról: az ismertető keserűen csóválja a fejét: „Feltűnően nagy a mulasztott órák száma, úgy, hogy érdemszámba vétett (miért nem: vették?) hogy 15 növendék egy órát sem mulasztott és ezek névszerint ki vannak emelve.” A leányok gyöngébb testalkata, a szülők — néha tulzolt — gyöngédsége leányaikkal szemben érzéketlen teszik a sok mulasztást. Nos hát miért ne említenők meg névleg azokat a növendékeket, akik szorgalommal és kitartással minden órán megjelentek, jóllehet az előbb említett tényezők esetleg őket is akadályozták. Az óramulasztás kimutatása olyan, mint amilyennek lennie kell. Itt nem szokott igazolatlan óra lenni, csak most volt egy növendéknek egyetlen egy igazolatlan órája. Ezen nincs mit kimutatni. De az, ha valamely növendék egy órát sem mulaszt, — mint már említettem — határozottan szorgalomra vall. Tehát ez az összeállítás nem hiányos, hanem annál inkább teljes.

A cikk írója tovább lapozgat az Értesítőben és meglátva Istóczy Győző nevét és művének címét, szinte kétségbeesik. Ő tudja, hogy miért. Nos hát ezt a munkát nem rendeltem meg, hanem maga Istóczy hozta hozzá, mint Lőcsén sokakhoz. Megvételénél az lebegett szemem előtt, hogy egy történelmi tanár, aki esetleg a jövőben a 70-es és 80-as évekről politikai tanulmányt óhajt írni, ezt a munkát is felhasználhatja. És ha ezt teszi, akkor — legyen meggyőződve róla — nem a „ponyvairódalom pocsolójából” merit eszméket és nem is a „felsőbb leányneveléshez.”

Ugyaneme lap 3. oldalán megemlékezik az itt időző cirkuszról. Előnyösen ismert cirkusz; általános érdeklődés; ügyes mutatványok; bámulatos produkció; merész pózok; harsogó kacagás; kitűnő ötletek; magas színvonalú cirkusz. Így ír a lap egy közönséges cirkuszról. És kérem tessék elolvasni, hogyan ír egy huszonöt éven át fontos kulturális missziót teljesítő intézetről. Egyrészt a cirkusz fontosabb és nagyobb támogatást igényel, mint egy iskola, másrészt természetesen egy „előnyösen ismert” és „magas színvonalú” cirkusz előadását könnyebb végig nézni, mint egy sokat „hányódott” intézet Értesítőjét figyelemmel végig olvasni. De hát egyáltalában ki kérte,

hogy méltassa?! Vagy ha már foglalkozni akart vele, miért nem olvasta el az egészet és nemcsak egyes, esetleg „ökölnyi betűkkel” nyomott lapokat?! — Hogyan folytassuk a mi bíráló (?) és tisztító (?) munkánkat, ha az előfizetőink az anyagiakat illetőleg cserben hagynak bennünket? — Így aggódik a szerkesztőség. (Sz. E. 32. sz., 3. o.) Kérem szépen, ilyen méltánytalan módon nem, különösen ott nem, ahol nincs rá szükség, meg olyat nem, amihez nem értenek, nem „még akkor sem, ha előfizetőik az anyagiakat illetőleg cserben hagyják Önöket.

Végül, midőn köszönetet mondok soraim közléséért, még csak azt jegyzem meg, hogy ha valaki valamit bírál, ismertetni akar, olvassa el figyelmesen — ha műről van szó — és nem minden 3—5 lapját; ha intézményről személyekről van szó, ismerje alaposan, amiről, vagy akiről ír. Ha bírál mutasson rá jóakarattal a rosszra, a helytelenre, mert több szem többet lát, de ne felejtse el a helyeset, a jót kiemelni és mindent okoljon meg. Továbbá ne higgye azt, hogy amit Ön ír, mindig megdönthetetlenül igaz, mert nagyon gyakran gyom helyett virágot tép majd ki. Avval a véleményemmel zárom be válaszomat, hogy a magyarság érdekét szolgáló intézetünk talán több jóakaratot és pártolást érdemelt volna és — ha támadásra okot adott — nagyobb tapintatra számíthatott volna. De keserűen csalódtam.

Lőcsén, 1906. aug. hó 17.

Klímkó Mihály
igazgató.

Leközlöttük az igazgató ur választát: *garmond ritkított betűkkel* régi elvünk alapján: Audiatur et altera pars. Pedig az igazgató ur szerkesztési munkánkba is avatkozott, sőt mondatfűzésünket is kifogásolja. Mi igyekeznünk majd szorosán a tárgynál maradni, bár nem lehetetlen, hogy az igazgató ur jobban tudna lapot szerkeszteni. Szerinte a lap arra való, hogy agyondicsérjen. Kéz kezét mos. Mi azonban megmaradunk régi mondásunknál, hogy „bírálni és tisztítani akarunk.”

A „lőcsei m. kir. állami elsőrendű felsőbb leányiskola” (hogy is mondja a német közmondás: Eigenes Lob . . .) működésével az egész vármegye meg van elégedve. Hogy mi is, azt épen mult számunkban megjelent észrevételeink is bizonyítják, melyek, az egyiket kivéve, elég jelentéktelen ügyekről szólnak. Amint az igazgató ur előbbi számainkból meggyőződhetett, mi, kevés helyünkönél fogva és egyéb okokból, épen csak bíráló megjegyzéseinket közöljük az értesítőkről. De ennyi idegességet, mint igazgató urnál, eddig egy intézet vezetőjénél sem tapasztaltunk.

A betegszoba ügyénél pedig nekünk van igazságunk. Épen az igazgató ur irásából világlik ki ez. Hiszen javaslatot tett egy szomszédos telek megvételére, hogy ezen a ragályos betegek részére külön pavillont építsenek. Csakhogy erről az értesítőben nem áll egy szó sem. Az igazgató ur magyarázó írása után ebben az egyedüli súlyos természetű ügyben közöttünk nincsen nézeteltérés.

Ami Berecz Antal esetét illeti, ebben az igazgató ur bennünket tökéletesen félreértett. Igenis ismerjük Berecz áldásos működését és meg is becsüljük. Elolvastuk a soproni felsőbb leányiskola értesítőjét, melybe dr. Miklós Elemér írt róla méltató értekezést és elolvastuk most az igazgató ur szíveségéből dr. Vajda Gyula trencsényi felsőbb leányiskolai igazgató emlékirását. Szóval tudjuk, hogy az ország minden felsőbb leányiskolája az idén hálával emlékezik meg Berecz Antaltól. A lőcsei értesítő azonban egy egész oldalon közli le ökölnyi betűkkel Berecz Antal minden címét és kitüntetését és — ezzel leróttá írta való háláját. Ennek visszasságát érezni kell. És ezt kifogásoltuk mi.

Megmaradunk annál az állításunknál, hogy egy órát sem mulasztani nem érdem, csak szerencse. Arról senkisémet tehet, ha megbetegszik. Maradna az Istóczy Győző dolga, kinek

nevével »szinte kétségbeesünk, mi tudjuk, hogy miért.« Ha Istóczy maga hozta el munkáját igazgató urhoz és ő nagy irodalom-pártoló ember, vette volna meg »klasszikus« műveit a maga pénzén, ne pedig az iskola pénzén. Mert az igazgató ur ezután következő megjegyzésére, a történelemtanáról, megengedjük magunknak, hogy elmosolyodjunk.

Mi sokkal többre becsüljük a lőcsei felsőbb leánynevelő-intézetet, mintsem az itt időző cirkusszal bármilyen vonatkozásba mernők hozni. Az igazgató ur megette. Hogy helyesen tette-e, azt a nagyközönségre bizzuk.

Hogy mihez értünk és mihez nem, annak megbirálását legjobb akaratunkkal sem bízhatjuk az igazgató urra. Paedagógiát nem tanultunk, de józan eszünk és tapintatos bíráló tehetségünk megmaradt, még ha az előfizetők cserben is hagynak.

Tényleg, bennünket egyáltalában nem kért senki, hogy az iskolával foglalkozzunk. De a magunkéval csak szabad törődünk. Ez az iskola nem az igazgató uré. Ez mindnyájunk iskolája.

A vitát a mi részünkről ezennel befejeztünk nyilvánítjuk.

A lőcsei képzéskiallítás.

Gyészámú plakátok hirdetik szerteséjjel városunkban, hogy folyó hó 15-én vándor képzéskiallítás nyílt meg reáliskolánk tornatermében. Közönségünk, szegény, látszólag azt hiszi, hogy olyasféléről van itt szó, mint vándorcirkuszok és egyéb mutatványok alkalmával és emiatt csak gyéren látogatja a kiállítást; pedig ez egyszer csalódott: művészi eseményről hirdettek a falragaszok. Megnyílt Szepesvármegye első nagyszabású és tegyük mindjárt hozzá, értékes képtárlata.

Maga a tárlat a figyelmes szemlélőnek tanulságos gyönyörűséggel szolgál. Együtt láthatjuk itt évtizedes festészeti hagyományok és copfos akadémiai követőit az új idők egyéni fölfogású művészeivel. Megfigyelhetjük, melyik a műkedvelés és művészet közti határvonal. Tisztaba jöhetünk a különböző irányok technikájával.

Kezdjük az idősebbik művészekkel. Pörge Gergely (kié egyébként a tárlat létrehozásának érdeme, és ki négy évvel ezelőtt hosszabb ideig városunkban időzött) országos híri művész. Pettenkoffere emlékeztet halványan és mestere a szinte tökéletes kivitelű miniatűr-tájképeknek. Színei világosak és üdék, ecsetjét finoman és igen könnyedén kezeli és emellett oly biztosan, szabatosan, mintha rajzón volna a kezében. Témái vonzóak és verőfényesek. Bennünket különösen érdekel a »lőcsei hóhérváz« c. finom árnyalatu rajza. Egészen mások Zeller Mihály tájképei, melyeken a bécsi akadémia félreismerhetetlen bélyege tapad. A felhős avagy alkonyatos tájakat kedveli, a holdkeltéket és havas vidékeket. Színei ugyan szintén közvetlenek, de képeit valami régi romantika lakkja takarja. Ugy hatnak néha, mint bizonyos német hetilapok modoros műmellékletei. Egerváry Potemkin képeire nem mondhatunk semmi rosszat. Csak néha, mintha a munkában elernyedne. Csendélete egészen jól hat. Genréképei igen ügyesek. (Pl. »A jó kereset után«) Rozenmajer Ferenc mozgalmas vásári jelenete, valamint Bachmann Károly csendélete a miniatűr-festészet kiváló darabjai. Szüle Péter dekoratív vázái és virágbokrétái a mi festégető felsőbb leányainknak szolgálhatnak érdekes tanulságokkal. Sashegyi jól átérzi tájrézleteit.

A pesti fiatalságot Dokuly Lajos és Nógrády Sándor képviseli. Dokulynek van a tárlaton legtöbb képe, közöttük egynehány igazi figyelemreméltó alkotás. Így mindjárt egyéniségét erősen jellemző piaci jelenete, mellyel iskolájának 1600 koronás pályadíját nyerte el három évre. Szénrajzai erős jellemző képességéről tanuskodnak és különösen az arcvonások élessége által tűnnek ki. De igen erősnek ígérkezik tájképekben is. Színei élénkek és levegője finoman átlátszó. Dokuly egyszóval igen sokat ígérő tehetség. Nemkülönben Nógrády Sándor, ki erős, nyers színeket keres tájképeihez és szintén nagy gondot fordít a levegőre. Igen érdekes asz-

szony-tanulmányfeje. Sajna, alig egy-két alkotását hozta a tárlatra.

Utoljára hagytuk a helybeli művészeket, Forberger Vilmost és Mirkva Jánost. Ég és föld választja el őket egymástól. Forberger a becsületes, régi időbeli művészember mintaképe, aki nagy gondnal dolgozza ki képeit és óvatosan vigyáz, hogy minden fűszál, minden kövecské rajtuk legyen. Igen jellemző a Lomnici csúcs c. képe. Mintha pontokból volna összerakva. Mennyi gond és mennyi munka! Legjobban szeretném az ő művészetét realizmusnak nevezni, ellentétben Mirkva János erősen idealizáló ecsetkezelésével. Forberger mindent úgy fest, ahogy van, Mirkva mindent, ahogy látja, még pedig az ő egyéni látásával látja. Mert a művész nem fotografus. A modern művész egyáltalában nem az. Elhagy és kiemel, színez és halványít, szubjektivitásának megfelelőleg. Mirkva ebben a tekintetben az egész tárlaton a legmodernebb. Rajztudását okkal-mértékkel használja. Tobzódik a színekben, ujakban és különösebben. Szinorgia az ő »Mária« c. pastelle. Egyik tanulmányfejének vörös haja rögtön Rippl-Rónaira emlékeztet, ki ma Magyarország legjobban körülcsatározott festőművésze. Mirkva nem mindenkinek fog tetszeni, mert az ő igazsága a jövő igazsága. Legalább Lőcsén még az.

A kiállítás képeinek ára igen alacsony. Reméljük, a lőcsei intelligencia föl fogja használni a kedvező alkalmat, és vásárol. De főképen látogat és tanul. A művészek, ha kiállításukat nem látogatják, ezt a csapást ki fogják heverni. De városunk egy-két évtizedig ne számíton efféle művészi eseményre, mert festők a lábukat ide be nem teszik. A kiállítás még szerda estig látható. M. J.

Iskolai értesítők.

IV.

A lőcsei püspöki leánynevelő-intézet értesítője.

Elöl egy az intézetbe bevezetett elektromos világosság és a minden világosság örök forrása közötti párhuzamot találunk: egyes théma, ha behatobban lett volna kidolgozva

Az intézetben van 1) kisdedőv (fiúk és leányok számára); 2) négy osztályu elemi és 3) négy osztályu polgári leányiskola.

Az elemi iskolában 2-2 osztályu együtt tanítatik. Ez hiba, mert elvonja a növendékek figyelmét a saját osztályuk anyagától a — másik osztályára.

Október 4-én a király nevenapján istentisztelet után az előadás szünetelt, *ellenben október 6-án az aradi vértanúk napján istentisztelet után az előadás folyt.*

Jól volt-e ez így?

December 20-án folyt le a kisdedőv intézet karácsonyi ünnepe, melyet felejthetlenné tett Párvy Sándor dr. megjelenése. Öröm, boldogság volt nézni az ártatlan kicsikéket, amidőn a hatalmas, szépen feldíszített karácsonyfát megpillantották.

A polgári iskola vizsgálatánál dr. Beer-valszy János egyházmegyei főtanfelügyelő volt jelen, a záróünnepélyen azonban ismét Párvy Sándor püspök személyesen jelent meg, amidőn is gyönyörű szavakkal fejtegette a hallgatóság előtt a gyermeknevelés fontos feladatát.

Az intézet főelve: a vallásos nevelés, ami karöltve a tudományos oktatással szép sikert is mutathat fel.

Mi okból nem ad az értesítő felvilágosítást 1. a növendékek magaviseletéről, 2. az óramulasztásról, 3. a tanulmányi előmenetelről?

Levél a szerkesztőhöz.

A »SZEPESI ELLENŐR« tek. szerkesztőségének

Lőcsén.

F. évi 30-ik számában megjelent »Harc a vizóra körül« c. cikkének kiegészítéseként kérem alábbi közlésemet b. lapjába fölvenni.

Éveken át volt alk. Imam hitelesített »Kunz F. budapesti vízmérő betéti társaság« gyártmányú vízmérőket megfigyelni és kipróbálni, melynek adatait érdeklődőknek szívesen megmutatom. Ezen adataim, valamint más szakember által is végzett hasonló kísérletek csakis azok kifogástalan jó és pontos működéséről és megbízhatóságáról teljes mértékben tesznek tanúságot a legkritikusabb próbák között is.

Amint pedig egy komisz zsebóra megbízhatóságát kétségbevonni senkinek sem fog eszébe jönni, remélem a vízmérő intézményével szemben sem lesz kevésbé igazságos és nem lesz elfogult különösen akkor, ha eddig csak rossz vízmérő szidásai alapján ismeri ezen intézményt és eddig nem volt alkalma vagy ideje egy hitelesített vízmérőt megfigyelni és kipróbálni. De tegye ezt minden esetre meg az, ki általánoságban pálcát akarna törni ez intézmény felett. Erre kérem az igazság és az ügy szeretete érdekében.

Midőn e sorok közlését ismételve kérem, maradok kiváló tisztelettel

Igló, 1906. évi augusztus hó 9-én.

Gréb Géza volt iglói városi mérnök.

HIREK.

— Ahol nincs érzék a színművészet iránt.

A »Felvidéki Híradó« Szabados társulatának működéséről és a turócszentmártoni közönség közönyösségéről a következőket írja: A jelenleg működő társulat az összes eddig működtek között a legjobb s mégsem tud közönséget vonzani? Az első három estén összesen száz embert nem láttunk a színházban s igazán csodáljuk, hogy a színészek, látva a terem ürességét, nem kedvetlenednek el. A három estén a társulat három oldalról mutatkozott be. Ját-szottak operettet, bohózatot s népszínművet s mindegyikben derekasan megállották a helyüket. A színészeken meglátszik az elmúlt vakáció üdítő hatása s az, hogy most teljes erővel és ambícióval lépnek munkába. Az összejáték gondos vezetéséről tesz tanúságot; az énekkarok precíz működése a vezető erős kezét dicséri. Emellett minden egyes dicséretes buzgalommal működik s ha egyik-másik gyengébb is, az összes kedvéért könnyen megbocsátható. A 3 előadás még nem nyújtott alkalmat, hogy az egyes erőkről külön véleményt mondhassunk, mindazonáltal már eddig is kiténtek Réviczky Etel, Bittera Erzs, Herczeg és Madas. Völgyi Csáky és Székely is tehetséges színészek. Különösen dicséretre kell kiemelnünk a társulat pazarul felszerelt ruhatárát, amely izlés és csin dol-gában az eddig itt szerepelt társulatokéit messze felülmúlja. Igazán sajnálnók, ha közönségünk, amely különben mindig nagy érdeklődést szokott a magyar szó bugzó harcosai, a vidéki színészek iránt tanusítani, egy oly társulattól vonná meg támogatását, amely azt különösen megérdemli. —

— **Eljegyzés.** Varholl Gusztáv, a lőcsei járás derék szolgabírája, f. hó 11-én eljegyezte Gloser Karmelka urleányt, a közszeretben és köztiszteletben álló Gloser János lőcsei postafőnök s neje bájos és művelt leányát.

— **Az adóhivatali tisztviselők mozgalma.** A kir. adóhivatali tisztviselők folyó hó 20-án Budapesten országos értekezletet tartanak anyagi és társadalmi helyzetük javítása tárgyában, melyre már az egész vonalon az előkészületeket megtették. A szepesmegyei kir. adóhivatalok a lőcsei kir. adóhivatal kedvezményezésére szintén csatlakoztak e mozgalomhoz s a megyei adóhivatalok az értekezletre Bráz János lőcsei m. kir. adóhivatalnokot küldi ki az értekezletre hogy ott érdekeiket érvényesítse és e képvisel-

tetéssel a mozgalmat erősítse és támogassa. Az adóhivatali tisztviselők, akik a közönséggel folytonos és közvetlen érintkezésben vannak, ezen mozgalmal csak kötelességet teljesítenek, mert úgy az állam, mint a társadalom érdeke egyaránt, hogy ez a kötelességtudó tisztviselői kar megelégedett és kellően javadalmazott helyzetbe jusson. E mozgalmat úgy a fővárosi mint a vidéki sajtó rokonszenvvel kíséri.

— **Ujítás a telefon körül.** A keresk. m. kir. Miniszter Ur a közönség érdekéken megengedte, hogy f. évi augusztus hó 1-től kezdve a távbeszélő előfizetők állomásaira vonatkozó adatok (az állomás kapcsolási száma, az előfizető neve, foglalkozása, lakcíme stb.) az érdekeltek ebbeli kérelmére a távbeszélő előfizetők betűrendes névsorába egyszerűen többször is fölvéssenek. Az egyszeri fölvétel, mint eddig is díjtalan, minden további felvételért azonban évi 6 korona díj fizetendő. A hivatalok közhatóságok szintén fölvehetők többször is a névsorba, díjmentesen legföljebb háromszor. A fölvételre vonatkozó közelebbi adatok a postahivatalnál tudhatók meg.

— **Egy turista figyelemre méltó megjegyzése a hegyi kalauzolásról.** Egy tátrafűredi vendégtől kapjuk a következő figyelemre méltó sorokat: Tisztelt Szerkesztő Úr! Évek óta járom a Tátrát. Vannak minden téren megfigyeléseim, melyeket alkalom adtán közre fogok bocsátani, most csak egészen röviden egy szerény megjegyzést kockáztatok, ami a kalauzúgyre vonatkozik. Különösnek találom azt, hogy a Kárpát-egyesület kalauzai egyszerűen elindulnak utasokkal nagyon veszélyes helyekre. Szerintem az utasoknak a kalauzzal együtt jelentkezniük kellene a kiindulási hely igazgatóságánál, ahol azután beírják nevüket, utazásuk célját stb. Visszaérkezésük után pedig az utazás alatt felmerült egy s más kellemetlenséget, általában szerencsés visszaérkezéseiket konstatálnak, mert különben hány szomorú eset előadhatja magát, melyről a jó istenem s a vezetőn kívül sohasem tudhat meg senki semmit. Kívánatos volna a távvezetőket ugyanolyan szabályok alá vetni mint a minők alatt például a svájci névleg a chamounyxi vezetők állanak. A vezetők záros számu társulatot képeznek és a céhbe nem vétetik föl más, csak aki a fölvételi vizsgálatot sikeresen kiállotta. A környéki hegyek rendkívüli tüzetes ismeretén kívül idegen nyelvek ismeretét, tornászti ügyességet, szerencsétlenségek eseteire pedig az életmentes körüli eljárásban és a rögtönzött sebészi kötelek alkalmazásában való jártasságot kívánják a kalauzjelölttől, aki aztán számot kap és mindenben felelős az utasok élet- és vagyonbiztonságáért. — Tátrafűreden, 1906. évi augusztus 9-én. A. G.

— **Adakozás.** A f. hó 2-án Richnó községben kitört nagy tűzvész alkalmával károsultak segélyezésére dr. Párty Sándor szepesi püspök ur öméltsága 300 koronát adományozott. A richnói község előljárósága kedves kötelességének tartja a nyilvánosság útján is legmélyebb hálát mondani a nagyszívű adományért a tisztelve szeretett s nemeslelkű főpásztorának.

— **Eljegyzés.** Scholz Kálmán suszár-főhadnagy f. hó 14-én eljegyezte Polnisch Elva urleányt, dr. Polnisch Arthur löcsei orvos leányát, a löcsei leánykoszoru egyik díszét. Jegyváltásukat az egész egész város szerencsekívánatai kísérik.

— **Kalabay Gyula,** löcsei állomásfőnök, ki itteni működése alatt kivívta magának társadalmunk rokonszenvét, e héten Eperjesre költözött, ahol a nagyobb viszonyokhoz mérten tagabb tevékenységi kör várja.

— **Rejtélyes halál.** Pollák Géza lipótó-oszadai főerdész f. hó 17-én erőszakos halállal elhunyt. Hir szerint gyilkosság áldozata lett.

— **Hangverseny Iglón.** Az iglói főiskolai ifjuság f. hó 18-án este a városi színházban hangversenyt rendezett, melyet reggelig tartó táncmulatság követett.

A hangverseny műsora a következő volt:

1. Boccherini: Vonós négyes A-dur op. 33. Előadták: Cservenka Károly (első hegedű), Marcsák Tibor (második hegedű), Cservenka Gusztáv (mély hegedű) és Benigny Gyula (gordonka).

2. Gaal Ferenc: 4 ik magyar rhapsódia. Zongorán előadta: Schmor Lujza.

3. Temérdek: A szökevény. Előadta Zimann Margit.

4. Alard D.: Symphonie concertante op. 31. Hegedűn előadták: Benigny Gyula (első hegedű) és Cservenka Károly (második hegedű).

5. a) Planquette: Levélaria »Rip-Rip«-ből; b) Schumann: Jemand; c) Makray: Őszszel. Énekelte mürbrücki Weber Margit.

6. Bériot Ch.: Concerto IX. op. 104 Hegedűn előadta Marcsák Tibor.

7. Ábrányi Emil: Keresem az Istent. Előadta Spitzer József.

8. Moszkowski M.: Caprice espagnol op. 37. Zongorán előadta Marcsák Andor.

9. a) Saro: Romanc op. 112.; b) Ritter: Pizzicato op. 9. Előadták: Cservenka Károly (első hegedű), Marcsák Tibor (második hegedű), Cservenka Gusztáv (mély hegedű) és Benigny Gyula (gordonka).

Az ének- és hegedűszámokat Marcsák Andor kísérte zongorán.

— **Vasuti baleset.** F. hó 13-án iszonyu szerencsétlenség történt a poprad-felkai vasuti állomáson. Egy tehervonat érthetetlen okokból kisiklott, aminek láttára Bukovcsán József kalauz menekülni iparkodva a száguldó kocsirol leugrott, de oly végtelenen, hogy a kocsit alá került, mely teljesen szétmetszette tagjait. A vizsgálat folyik.

— **Szini jelentés.** Az Első Magyar Tudományos színház f. hó 31-én városunkba fog érkezni és a városi színházban három estén keresztül fog vendégszerepelni humoros mozgóképekkel a vállalat most a tátra üdülőhelyeket utazta be s mindenütt óriási sikereket aratott. A megnyitó előadás kedden 21-én lesz és szinre fog kerülni az Orosz forradalom, Savanyu Józsi a híres alföldi betyár élete és elfogatása, azon kívül Velence és egy egész sorozat nevetett bohózatok. Bövebbet a napi falragaszok.

— **A magyarországi munkások rokkant és nyugdíj egylete** f. hó 3-án megalakította Gölnicbányán 134. vidéki fiókját, mely eddig 150 tagot számlál. Az alakuló gyűlésen megjelent Katits Antal központi igazgató is, aki a nagy számban egybegyűlt munkásnépek az egyet áldásos céljáról határozottan elmondta, mire azután megalakították a tisztikart. Védőknek nagy lelkesedéssel Szobissek Emil plébánost választották meg, aki megköszönve a bizalmat, ígéretet tett, hogy annak érdekeit szolgálva a munkásnépet ezen új mozgalmában tőle telhetőleg támogatni fogja. Este bankett volt, amelyen számosan részt vettek az intelligencia osztályából is. Áttanulmányozván az egyet szabályzatát, nyugodt lelkiismerettel mondhatni, miszerint ez méltán megérdemli a legmesszebbmenő támogatást. Bár minden munkás ember ép úgy, mint bármely más állású egyén átlátva annak áldásos voltát, tagnak jelentkeznek a fölvételre, úgy nem volna öreg napjaira hozzátartozóinak kegyére utalva s nem kellene izmait addig megfeszítenie, míg a halál le nem dobja lábáról s így a fiatal mester is inkább juthatna munkás nem volna kénytelen sokszor hónapokon át csavarogni, míg munkát talál.

— **Gyilkos cselédeány.** Késmárkról telefonálják nekünk, hogy Sarpanyecen Hanyula Angela cselédeány e hó 17-én született gyermekét megfojtotta. A csendőrség a gyilkos cselédeányt letartóztatta s átkísérte a löcsei kir. ügyészség fogházába.

— **Baldócfürdő vasárnap és hétfőn tombola és táncmulatság tartatik, melyre a nagyérdemű közönséget tisztelettel meghívja a fürdőigazgató.**

— **Állandó műkedvelői kiállítás.** A »Magyar Műkedvelők Társulata« közgyűlési határozatából kifolyólag felhívja mindazokat, akik a november hó 15-én megnyíló kiállításon résztvenni óhajtanak, hogy ebbeli szándékukat legkésőbb szeptember hó 1-ig jelentsék be, mert ezentuli bejelentések figyelembe nem vétetnek. Akik a rajzolással, a festéssel, a szobrászattal, a fényképezéssel vagy a kézi ügyességre valló egyéb munkák egyikével — nem hivatásszerűleg — foglalkoznak még legszerényebb munkával is résztvehetnek. Mint értesülünk az igazgató-választmány legközelebb összeül, hogy a hölgybizottságot, amely iránt élénk érdeklődés mutatkozik,

megalakítsa. A társulat irodája jelenleg Kerepesi-ut 17. szám alatt van. Érdeklődőknek prospektust szívesen küld a társulat igazgatósága

KÖZGAZDASÁG.

Néhány szó a rétek létesítéséről.

A rét talaja igen apróra, jóformán kertszerűleg készített elő a vetésre, mert a fűmagvak igen aprók s csak a megfelelő kultur-állapotban lévő talajon csíráznak jól. A talaj előkészítése többféle módon eszközölhető a szerint amint őszszel vagy tavasszal vetünk s védőveteménynyel-e vagy a nélkül. A szerint a mint egyik vagy másik vetési időt választjuk, lényegesen különbözik a talajmivelés módja is. Ha összehasonlítjuk egymással az őszi és tavaszi vetést, azon eredményre jutunk, hogy viszonyaink között a tavaszi vetés sokkal megfelelőbb. Az őszi vetés előnye az, hogy az így létesített rét a következő évben már egy gyenge termést ad, hátrányul pedig az róható fel, hogy bizonytalan a csírázás és így hiányos a kellés, mert a mi éghajlati viszonyaink között őszszel a talaj nem bír kellő nedvességgel. Tavasszal ellenben a talaj még sok téli nedvességet tartalmaz s így a csírázás gyors és biztos. Ha a tavaszi vetésre esik választásunk, akkor a talaj vagy készített el, amint az a tavaszi vetemények alá szokásos. Az őszi szántás okvetlenül szükséges, mert máskülönben a talaj porhanyóra és rögmentésre el nem készíthető. Különösen kötöttségű talaju gazdaságokban bír ez nagy fontossággal, mert a kötött talajok tavaszi szántása nagyon silány munkát ad. Rögös talajon pedig a csírázás lassu és egyenlőtlen s szép zárt gyeplétesítése nem lehetséges. Tavaszi vetés esetén tanácsos lesz a keveréket védőveteménynyel vetni, mert a tavaszi vetés amugy sem szolgáltat az évben termést s így azon földterület semmit sem jövedelmezne. De nemcsak a jövedelmezőség szempontjából használják a védőveteményt, hanem tényleg védőszerű is, mert védi a fiatal gyeplet az elgyomosodástól és a nap heve ellen is. Védőveteményül a gabonaféléket használják, mert ezek a talajt alig árnyékolják be. Őszszel esetén a keverék korán lekerülő vetemények után következzen, hogy így megerősödjön mehesse a tölbe. Ezen esetben védőveteményre szükség nincsen, mert tavasszal már annyira meg van erősödve a fiatal vetés, hogy azt a gyomoktól nem kell féltetni. A talaj előkészítéséhez tartozik még a trágyázás is. E célra a műtrágyafélék ajánlhatók. Aszerint, hogy milyen talaju a rét változni fog a műtrágyázás is. Könnyebb talajnemeken a kaint, szuperfoszfát és kén-savas ammoniak, kötöttségű talajokon a szuperfoszfát humozus területeken pedig a szuperfoszfát és káli (kaint) alkalmazása ajánlható. E célra tanácsos először kisebb területeken trágyázni kísérletképen. A trágyázás a vetés évében nem okvetlenül szükséges, sőt tanácsosabb is azt csak a 2-ik 3-ik évben alkalmazni, mert az első években rendszerint elegendő tápanyagot tartalmaz még a talaj.

NYILTÉR.

Ezen rovatban közlöttékért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

Eperjesre történt áthelyezésem alkalmából, mindazon jó barátaim és ismerőseimnek, akik velem igazán rokonszenveztek és akiktől bucsut nem vehettem, ezen az uton mondok őszinte szívből eredő Istenhozzádot.

Kalabay Gyula
állomásfőnök.

Magyar Karlsbad

BALDÓC gyógyfürdő, a Tatra déli részén

a szepesváraljai állomástól 10 pernyi távolságra.

Gyógyforrásai egyenrangúak Karlsbad, Rohits, Marienbad és Franzensbádéival. Gyomor-, máj-, vese- és bélbajok ellen specifikum. Az ujonnan épült vizgyógyintézetben szénsavas tükörfürdők, pezsgőfürdő, fenyő- és mór-fürdők olcsón kaphatók.

Dietikus vendéglő. — Szobák 1 korona 60 fillértől 5 koronáig.

Prospektust ingyen küld a

Fürdőigazgatóság Baldóc,

u. p. Szepesvár: lja.

Egyszeri átsimítás

Schicht-szappannal

(Szarvas vagy kulcs-szappannal)

pótol

Kétszeri átsimítást közönséges szappannal.

Schicht-szappan a legjobb és használatban a legolcsóbb.

Gábor Ignác fiu-internátusa

BUDAPEST, VI., Nagy János-utca 25.

A főváros legszebb és legegészségesebb részén, nagyárnyas kerttel bíró, kizárólag e célra berendezett villában, — az ág. er. főgimnázium, a VI. ker. főreáliskola és két polgári iskola közelében. — Gondos nevelés. Egyenkénti tanítás. Német és francia társalgás. Zene. Modern berendezés. Tágas szellős hálótermek. Villamos világítás. Tornakészülékek. Tennis-pálya a kertben. Kötő referenciák. Prospektus.

Szünidei internátus: Tatra-Lomnicon.

Elsőrangú fodrászüzlet.

Tiszta előzékeny kiszolgálás.

Nagy raktár piperetárgyakból.

Művészi hajmunkák, u. m. láncok, karperecek, képek stb. Elsőrangú hajfonatok utcai és színházi parókák.

Veszek kifésült vagy lenyirt hajat bármily mennyiségben a legmagasabb áron.

Szerelmes egyének részére ajánlok hajból való képrámákat és képeket.

Immerglück Győző fodrász

LŐCSÉN, Körtér 36. sz. a Kaszinó mellett.

Tulipán-szövetek

kaphatók

Kohn Ferdinánd

uri és női divatruházában

= KÉSMÁRKON =

a „KÉSMÁRK” szállodával szemben.

DUS RAKTAR MAGYAR GYÁRTMÁNYOKBÓL.

Császárfürdő

BUDAPESTEN. Nyári és téli gyógyhely, a magyar Irgalmasrend tulajdona. Elsőrangú kenes hévízü gyógyfürdő; modern berendezésű gőzfürdő, kényelmes iszapfürdők, uszodák-, török-, kő- és márványfürdők; hőleg-, szénsavas- és villamosvíz-fürdők. Ivó és belegzési kúra. 200 kényelmes lakosztoba. Szolid kezelés, jutányos árak. Prospektust ingyen és bérmentve küld

Az igazgatóság.

500 koronát

fizetek annak, ki a **Bartilla fogvizének** használata mellett üvege 70 fillér, valaha ismét fogfájást kap vagy szája büzlök. — (Franco küldéssel külön 95 fill.) Bartilla-Winkler Ed. Wien 19/1. Sommergasse 1. Kapható minden gyógyszerárban. Csakis **Bartilla-fogviz** kérendő. Hamisítások bejelentése jól jutalmaztatik. — Oly helyekre, hol nem kapható, bérmentve küldök 7 üveget 5 kor. 20 fillérért. — Egy üveg nem küldetik.

7 1/2 MILLIÓ HOLD FÖLD-
NEK TULAJDONOSA
ÉSZAK-AMERIKÁBAN
AZ

AMERIKAI TELE-
PITŐ TÁRSASÁG

(AMERICAN COLONISATION COMPANY)

CHICAGO JII E. 88.
WASHINGTON STREET

Zilzer Johanna

40 éven át kitűnőnek
bizonyult közkedvelt

arckenőcse

eltávolít mindennemű szépséghibát, az orr és kéz vörösséget s az arcnak késő korig egészséges, rózsás színt kölcsönöz. Ár: egy nagy tégely 2 K 40 f., egy kis tégely 1 K 20 f. Szétküldések a világ minden tájára felé. Valódi minőségben kapható, ugyiszintén kitűnő

hajnövesztő szer

is ZILZER HERMINÁNÁL Király-utca 70.
Minden gyógyszerár és drogueriában.

Részletfizetésre Porcellán- és üveg-szervizek, lámpák, china ezüst. Kérésre képes színes árlap ingyen. — **Ugyanitt** utazók felvételnek, kik vendéglősöket, kereskedőket és henteseket látogatnak, híres szegedi paprika eladásával sokat kereshetnek. 1 kiló világ-hírű szegedi paprika 3 frt utánvétellel.

IVÁNKOVITS KÁROLY ÉS FIA SZEGEDEN.

27 éves, szőke, szellemes asszony (szalmaözvegy) művelt, komoly uriember barátságát keresi, ki őt az esti órákban szórakoztatná.

Csak komoly levelekre reflektálok.
(„Szalmaözvegy 27” Lőcse, poste restante.)